

ב"ה

חג הסוכות

בסוכות הושבתי את בני ישראל.. ענני הכבוד

אמור כג, טו. רש"י

מקור החיוב של לחם משנה בחג הסוכות

בהלכות ברכות^[1] - כותב הרמב"ם : "מצוה מן המובחר לבצוע ככר שלימה . . . ובשבתות ובימים טובים חייב לבצוע על שתי ככרות".

...וכן פסק הרי"ף^[2] : "ופירשו רבנן דבימים טובים נמי בעינן לבצועי על שתי ככרות כשבת, דעיקר חיובא בשבת משום דלא הוה המן נחית בשבת, אלא הוה נחית בערב שבת זוגי זוגי, ובימים טובים נמי לא הוה נחית, אלא הוה נחית בערב ימים טובים זוגי זוגי, כמו דהוה נחית בערבי שבתות, הילכך בעינן למיבצע ביום טוב על תרתין ריפאתא שלמאתא כדמחייבין בשבת".

...ויש לחקור בנוגע לגדרם של הימים טובים בזמן ירידת המן, כשהיו ישראל במדבר :

מהפסוק^[3] "שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקָטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לֹא יִהְיֶה בּוֹ" - דרשינן במכילתא^[4] לרבות גם יום טוב ויום הכיפורים.

והנה, מלבד יום הכיפורים - לא נתפרש במכילתא שמו של ה"יום טוב", שלש רגלים, פסח, שבועות או סוכות, אלא יום טוב סתם.

ולכאורה, מכיון שקביעת הימים טובים דפסח שבועות וסוכות קשורה עם השינויים בתקופות השנה ביחס לצמיחת התבואה, - כמפורש בקרא^[6]... היינו, שימים אלה הם "מועדים על התבואה ועל כל צמחי הארץ, ונתחייבנו בהם להודות לה' . . המפרנס את עבדיו והזן את העולם כולו"^[6] - יש מקום לומר שבהיותם במדבר, קודם שנכנסו לארץ ועסקו בעבודת האדמה ("פִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ גו' יֵשׁ שְׁנַיִם תִּזְרַע שְׂדֶךְ וגו'^[7]) - לא היו עדיין ימים טובים אלה, על כל פנים חלקם, ועל כל פנים - לא באותו אופן וגָדַר כמו לאחר שנקנסו לארץ, וכדלקמן.

ועיקר השאלה היא - בנוגע לחג הסוכות.

...ענינה של מצות הסוכה (שבגללה נקבע היום טוב דסוכות) הוא - "לְמַעַן יִדְעוּ דַרְתֵיכֶם פִּי בְּסוּכֹת הַיְשֻׁבֹתַי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם"^[8], "ענני הכבוד"^[9] (היינו, שחלק מקיום מצות סוכה היא הכוונה ד"למען ידעו וגו'^[10]).

ומכיון שכן, הרי, בשלושים ותשע שנה שהיו ישראל במדבר בתוך ענני הכבוד - לא מסתבר שבמשך זמן מסויים בשנה, מט"ו עד כ"א תשרי, ישבו בסוכות, זכר לישיבה בענני הכבוד - בה בשעה שבמשך כל השנה כולה יושבים הם בתוך ענני הכבוד עצמם, כמובן וגם פשוט שאין צורך ב"זָכַר" כאשר ישנו הדבר עצמו בכל התוקף!

ומה גם שעל פי הלכה לא היו יכולים לעשות סוכה בתוך ענני הכבוד, משום דהוי סוכה בתוך סוכה^[11].
ודוחק הכי גדול לומר שבמשך שבעת ימי הסוכות יצאו מחוץ לענני הכבוד ועשו להם סוכות מפסולת גורן ויקב!

ועל פי זה: גם אם בהיותם במדבר היו הימים טובים דפסח ושבועות (מצד עצם מעלת הזמן - אף שלא היה שייך קיום המצוה דמנחת העומר "מִמְקַרְת הַשֶּׁבֶת"^[12], ושתי הלחם^[13] וביכורים בעצרת), מכל מקום, בנוגע לסוכות, שכל קביעת היום טוב אינה אלא מצד מצות הישיבה בסוכה, יש מקום לומר, שמכיון שלא ישבו בסוכות (כנ"ל), לא היה אז כל עיקר היום טוב דסוכות^[14].

על פי האמור-לעיל - נשאלת שאלה פשוטה בנוגע לחיוב דלחם משנה בחג הסוכות: מדוע חייבים לבצוע על שתי ככרות - (גם) בט"ו תשרי - הרי ביום זה ירד המן (כבשאר הימים), מכיון שכל עיקרו של יום טוב זה נתחדש כשנקנסו לארץ, לאחר שפסק המן!?

ויש לומר הביאור בזה - ובהקדמה:

מקור החיוב דלחם משנה ביום טוב מפני שלא ירד המן ביום טוב - אינו אלא להדעות שביום טוב לא ירד המן, מה שאין כן להדעות שביום טוב ירד המן (שהרי מדרשות חלוקות בדבר^[15]) - יש צורך בלימוד ממקום אחר, כדלקמן.

ומכיון שכן, יש לומר גם בנוגע ליום טוב דסוכות שנתחדש לאחרי שפסק המן - שהחיוב דלחם משנה נלמד ממקום אחר (נוסף לכך שיש מקום ללמדו מהימים טובים שהיו במדבר, שבהם לא ירד המן, כמו בשבתות).

והביאור בזה - שמקור החיוב דלחם משנה ביום טוב הוא (לא רק מטעם שהמן לא ירד ביום טוב, אלא גם משבת עצמו):

כמה פרטי דינים ביום טוב - למדים משבת, ולדוגמא: "כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך מקדשין בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאיהן ובמוצאי יום הכיפורים, שכולם שבתות ה' הן"^[16]; "כשם שמצוה לכבד את השבת ולענגה כך כל ימים טובים, שנאמר^[17] לְקַדֹּשׁ ה' מְכַבֵּד, וכן ימים טובים יאמר בהן מקרא קודש"^[18].

כלומר, אף על פי שעיקר החיוב דקידוש והבדלה נתפרש בשבת, "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ"^[19], כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש . . . בכניסתו בקידוש היום, וביציאתו בהבדלה"^[20], וכן עיקר החיוב דכבוד ועונג נאמר בשבת, "וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג לְקִדּוּשׁ ה' מְכַבֵּד"^[21] – מכל מקום, מכיון שגם ימים טובים נקראים "מקראי קודש", "כולם שבתות ה' הן", לכן, דינם כשבת.

ועל פי זה, יש לומר כן גם בנוגע ללחם משנה^[22] - שחיובו בימים טובים נלמד משבת, מכיון שגם ימים טובים הם "מקראי קודש".

קטע משיחות ש"פ תצוה ופורים ה'תשמ"ז

(תורת מנחם חלק ב' ע' 594)

- [1] ז, ד.
- [2] פסחים קטו, סע"ב ואילך. - הובא ככסף משנה על הרמב"ם כאן. וכ"ה שיטת הגאונים - רב נטרונאי גאון (הובא באוצר הגאונים ברכות לט, ב). ועוד (וראה מקומות שנשמנו בתורה שלמה בשלח טז. כו (אות קמא)).
- [3] בשלח טז, כו.
- [4] וראה בארוכה תורה שלמה שם - שינויי הגירסאות וכו'
- [5] משפטים כג, יד-טז
- [6] בחיי שם, יז.
- [7] בהר כה, ב-ג.
- [8] אמור כג, מג.
- [9] סוכה יא, סע"ב. תו"כ ופרש"י עה"פ. טושו"ע ואדה"ז או"ח ריש הל' סוכה (סרכ"ה).
- [10] ב"ח לטווא"ח שם.
- [11] ראה גלינוי הש"ס להר"י ענגיל לסוכה שם, שמביא מס' בית אלקים להמבי"ט "דאפשר שלא ישבו בסוכה במדבר שהרי היו מסוככים בענני הכבוד ואיך יעשו סוכה תחת סוכה".
- [12] אמור כג, טו.
- [13] כמפורש במשנה (מנחות מה, ב) "כשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה קרבו כבשים בלא לחם".
- [14] ומ"ש במנחות שם "כל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים אין קרב במדבר" (וכפיהמ"ש להרמב"ם: וזה קבלה בידינו שלא הקריבו במדבר אלא הקרבנות הנזכרים בחומש הפקודים) - י"ל דקאי רק בנוגע לקרבנות הבאים עם הלחם כו', ואין זה שייך לסוכות. ועד"ז ברמב"ן (אמור כג, ב) "הזכיר בפרשה הזו כבש העומר וכבשי עצרת. כי בידוע שלא ינהגו אלא בארץ, שהן באים בגלל הלחם. אבל הימים עצמם נוהגים מיד" - דקאי על שבועות ופסח, ולא על סוכות. שנתחדש לאחרי הכניסה לארץ, כבפנים.
- [15] ראה תוד"ה והי' ביום הששי - ביצה ב, ב. ובארוכה - תורה שלמה שם. וש"נ.
- [16] רמב"ם הל' שבת פכ"ט הי"ח.
- [17] ישעיה נח, יג.
- [18] שם הל' יו"ט פ"ו הט"ז.
- [19] יתרו כ, ח.
- [20] שם הל' שבת רפכ"ט.
- [21] שם רפ"ל.
- [22] במגיד משנה (הל' שבת פכ"ט שם) כתב "שאין קידוש יו"ט דבר תורה". אבל, בנוגע ללחם משנה - הרי גם בנוגע לשבת "אינו חובה כ"כ" (מג"א סרנ"ד סקכ"ג), אלא ש"יש לו אסמכתא מדאורייתא" (קו"א לשו"ע אדה"ז סרע"א סק"כ). ולהעיר מדעת הט"ז (או"ח מו"ס תרעה) דלחם משנה הוא מדאורייתא (וראה קו"א שם).

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגותו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה